

Valtiotieteellisen tiedekunnan kaksikielisyysohjelma

1. Johdanto

Helsingin yliopisto on Suomen ainoa monitieteinen yliopisto, jonka opetuskielet ovat yliopistolain mukaan suomi ja ruotsi. Valtakunnallinen vastuu ruotsinkielisen opetuksen järjestämisestä on Helsingin yliopiston oikeustieteellisellä, lääketieteellisellä, eläinlääketieteellisellä, farmasian ja maatalous-metsätieteellisellä tiedekunnalla sekä Helsingin yliopistoon erillisenä ruotsinkielisenä yksikkönä kuuluvalla Svenska social- och kommunalhögskolanilla (SSKH).

Yliopiston ruotsinkielistä toimintaa seuraa ja edistää lakisääteinen lautakunta Svenska verksamhetsnämnden puheenjohtajanaan yliopiston ruotsinkielinen vararehtori. Hallinnon tukena kehittämisosaston alaisuudessa toimii yksikkö Ruotsinkieliset asiat (Svenska ärenden), jossa työskentelee neljä virkamiestä. Yksi heistä on yliopiston kielenkääntäjä, jonka tehtävänä on avustaa hallinnon käännöstoissa (suomi-ruotsi) ja ruotsinkielisessä tiedotuksessa. Yliopiston Kielikeskus tarjoaa maksullisia kielenkäännöspalveluita.

Helsingin yliopistossa aloitti joulukuussa 2004 toimintansa Delegationen för den svenskspråkiga verksamheten vid Helsingfors universitet, jonka jäsenistä enemmistö on liike-elämän, kulttuurin ja ammatillisen erikoistumisen asiantuntijoita yliopiston ulkopuolelta. Sen tehtävänä on seurata ja edistää ruotsinkielisen opiskelun asemaa 2000-luvun Helsingin yliopistossa sekä raportoida yliopiston johdolle mahdollisista epäkohdista ja tehdä kehittämis ehdotuksia. Delegation on asettanut kaksi työryhmää, joista toinen keskittyy pääasiassa yhteisöllisyyteen, toinen ruotsinkielisen opetuksen tilaan. Yhteisöllisyysryhmä pyrkii mm. edistämään ruotsinkielistä tiedottamista verkossa sekä alumnitoiminnan laajentamista myös ruotsinkielisten piiriin. Toisen ryhmän tehtäväalueena on ruotsinkielisten opiskelijoiden rekrytointi ja ruotsinkielinen opetus erityisesti niissä kahdeksassa tiedekunnassa, joissa on ruotsinkielisiä professuureja.

Konsistori hyväksyi Helsingin yliopiston kaksikielisyysohjelman vuonna 1997. Kaksikielisyysohjelman tavoitteena on ylläpitää ja kehittää yliopistossa ruotsinkielistä opetusta, tutkimusta ja palveluja. Ohjelma edellyttää tiedekunnilta toimivaa ja aktiivista kaksikielisyyttä, jossa keskeisinä toimijoina ovat ruotsin-, suomen- ja kaksikieliset opiskelijat sekä tutkimusyhteisö Suomesta ja Pohjoismaista. Yliopiston kaksikielisyysohjelmassa edellytetään tiedekuntien laativan omat tiedekuntatasoiset ohjelmat. Ainoastaan lääketieteellinen tiedekunta on tähän mennessä laatinut kaksikielisyysohjelman.

Valtiotieteellisessä tiedekunnassa tiedekunnan ruotsinkielisten opiskelijoiden järjestön Politicus rf:n aloitteesta nimettiin työryhmä valmistelemaan tiedekunnan kaksikielisyysohjelmaa. Työryhmän puheenjohtajana toimi professori Pauli Kettunen ja muina jäseninä professori Ullamaija Kivikuru, valtiot.yo Eva Nilsson, valtiot.yo Pauliina Munukka, opintoneuvoja Miia Rosenberg sekä opintoasiainpäällikkö Tuula Hakkola.

2. Kaksikielisyysohjelman tavoitteet

Valtiotieteellinen tiedekunta kouluttaa asiantuntijoita yhteiskunnan eri tehtäväalueille. Tiedekunnasta valmistuneiden niin suomen- kuin ruotsinkielisten maistereiden tulee kyetä toimimaan ja palvelemaan yhteiskunnassa kielellisesti tasa-arvoisella tavalla. Tutkintoon pakollisena vaadittavat toisen kotimaisen kielen opinnot takaavat minimitason ja antavat hyvän pohjan, jolta kielitaitoa voi kehittää.

Tiedekunnan kaksikielisyysohjelman tavoitteena on tiedostaa toisen kotimaisen kielen asema valtiotieteellisessä tiedekunnassa nykyhetkellä sekä sen tuomat haasteet ja mahdollisuudet opetuksessa, tutkimuksessa ja palveluissa. Suomenkielisten opiskelijoiden osallistuminen ruotsinkielisille kursseille vahvistaa tiedekunnan kaksikielisyyttä. Kaksikielisyyttä edistettäessä myös pohjoismainen yhteistyö vahvistuu tiedekunnassa.

Kaksikielisyyden toteutuminen edellyttää, että ruotsinkielisten opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella äidinkiellään edistetään sekä samalla kannustetaan suomenkielisiä opiskelijoita vahvistamaan ruotsin kielen taitoaan. Kaksikielisyydestä on hyötyä myös suomenkieliselle henkilökunnalle ja opiskelijoille, joille tarjoutuu luonteva mahdollisuus kehittää erityisesti oman alan toisen kotimaisen kielen taitoa. Tämä lisää ammatillista pätevyyttä ja avaa mahdollisuudet ruotsinkielisen kulttuurin ymmärtämiseen.

3. Kaksikielinen toiminta tiedekunnassa

Nykytilanne

Valtiotieteellisen tiedekunnan toiminnassa kaksikielisyys ei perinteisesti ole ollut kovin näkyvää. Henkilökunta ja valtaosa opiskelijoista on suomenkielisiä. Opetus- ja asiointikielenä on pääasiassa suomi ja nykyään yhä useammin myös englanti. Ruotsinkielisiä professorinvirkoja on kolme: sosiaalipolitiikassa, erityisesti sosiaalityössä sekä sosiaalipsykologiassa ja valtio-opissa. Varsinaista ruotsinkieliseen toimintaan painottunutta muuta vakinaista opetushenkilöstöä ei tiedekunnassa ole. Ruotsinkielinen toiminta on sulautunut useimmiten osaksi muuta toimintaa.

Vuonna 1984 Svenska social- och kommunalögskolan (SSKH) liitettiin osaksi valtiotieteellistä tiedekuntaa. SSKH toimii itsenäisenä ruotsinkielisenä yksikkönä, joka päättää omaa toimintaansa koskevista asioista oman budjetin puitteissa. Yhdistyminen jälkeen tiedekunnan asema ruotsinkielistä opetusta antavana yksikkönä on vahvistunut.

SSKH:ssa voi opiskella pääaineena journalistiikkaa (journalistik), sosiaalityötä ja sosiaalipolitiikkaa (socialt arbete och socialpolitik), sosiaalipsykologiaa ja psykologiaa (socialpsykologi och psykologi), sosiologiaa (sociologi), oikeustieteitä (rättsvetenskap) ja valtio-oppia (statskunskap med förvaltning). SSKH:ssa alemman korkeakoulututkinnon (Politics kandidatexamen) suorittaneet voivat ilman erillistä opiskelijavalintaa jatkaa valtiotieteellisessä tiedekunnassa suoraan maisterin tutkintoon (Politics magisterexamen).

Vuonna 2004 maisterin tutkintoa suorittavia ruotsinkielisiä opiskelijoita tiedekunnassa oli yhteensä 294. SSKH:n opiskelijamäärä samana vuonna oli 498. Määrällisesti eniten maisterin tutkintoa suorittavia ruotsinkielisiä pääaineopiskelijoita on valtio-opissa, viestinnässä, sosiaalityössä ja sosiaalipsykologiassa. Viime aikoina myös ruotsinkielisten sosiologian pääaineopiskelijoiden määrä on kasvanut. Suurin osa tiedekunnan ruotsinkielisistä opiskelijoista on SSKH:sta tiedekunnan maisteriopintoihin jatkaneita.

SSKH:sta valmistuu vuosittain noin 65 alemman korkeakoulututkinnon suorittanutta, joista vuosittain keskimäärin kaksi kolmesta jatkaa valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Vuonna 2004 tiedekunnasta valmistui yhteensä 38 ruotsinkielistä maisteria, joista 21 oli aiemmin SSKH:ssa pol.kand -tutkinnon suorittaneita.

4. Kaksikielisten opiskelijoiden rekrytointi

Nykytilanne

Ruotsin kieltä taitaville opiskelupaikkaa hakeville on yleisesti ottaen Suomessa opiskelupaikkoja tarjolla riittävästi. Osa paikoista jää vuosittain täyttämättä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kilpailevat ruotsinkielisten opiskelijoiden rekrytoinnista. Ruotsinkieliset opiskelijat hakeutuvat usein Åbo Akademiin, koska siellä on mahdollista suorittaa maisterin tutkinto kokonaisuudessaan ruotsin kielellä. Perinteisesti Pohjanmaan ja Ahvenanmaan alueilta ovat ruotsinkieliset opiskelijat lähteneet myös Ruotsiin opiskelemaan yhteiskuntatieteitä.

Valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijavalinnat toteutetaan jokaisen pääaineen osalta niin, että pyrkijä voi käyttää äidinkieltään, joko suomea tai ruotsia. Valintainformaatio ja valintakoekirjat ovat sekä suomeksi että ruotsiksi. Koetilaisuudessa kysymykset ja kirjalliset ohjeet jaetaan kaikille molemmilla kielillä. Ruotsinkielisen aineiston saa pyynnöstä. Koekysymyksiin voi vastata joko suomeksi tai ruotsiksi.

Kesän valintakokeessa ruotsinkielisiä hakijoita on ollut vähän, vuosittain noin 2 prosenttia kokonaishakijamäärästä. Vuonna 2004 tiedekunnan kesän opiskelijavalinnoissa hakemuksen jättäneitä äidinkielekseen ruotsin ilmoittaneita oli 84, joista 55 osallistui kokeeseen. Pääaineopiskelijoiksi heistä valittiin 8 henkilöä. Yhteiskuntatieteistä kiinnostuneet ruotsinkieliset ylioppilaat hakeutuvat tiedekunnan asemesta usein SSKH:n silloin, kun aine on myös siellä edustettuna.

Tiedekunnan valintainformaatiossa ei ole erityisesti tuotu esille tiedekunnan kaksikielisyyttä. Abi-infoissa ja uusien opiskelijoiden orientaatiotilaisuuksissa Politicus rf:n edustaja on kertonut mahdollisuuksista opiskella tiedekunnassa ruotsin kielellä. Politicus rf:n edustajat ovat käyneet vuosittain pääkaupunkiseudun ruotsinkielissä lukioissa esittelemässä tiedekuntaa.

Kehittämishaaste

Tiedekunnan houkuttelevuutta kaksikielisenä opiskelupaikkana edistetään. Erityisesti niiden oppiaineiden opiskelumahdollisuuksista, joita ei ole edustettuna SSKH:ssa, tiedotetaan nykyistä näkyvämmiin. Tiedotuksella tulisi tavoittaa myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla asuvat yhteiskuntatieteistä kiinnostuneet kaksikieliset ylioppilaat.

Työryhmä ehdottaa

- Myös muille kuin pääkaupunkiseudun lukioille tiedotetaan aktiivisesti mahdollisuuksista opiskella tiedekunnassa ruotsin kielellä. Tiedotusmateriaalia tuotetaan yhteistyössä tiedekunnan ruotsinkielisten opiskelijoiden kanssa. Materiaali on ensisijaisesti sähköisessä muodossa.
- Keskeinen valintainformaatio on saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi. Opiskelijavalintojen toteutuksessa jatketaan nykyistä käytäntöä ja huolehditaan siitä, että ruotsinkieliset hakijat ovat tasaveroisessa asemassa suomenkielisten kanssa.

5. Palvelut ja tiedotus

Nykytilanne

Ruotsinkieliset opiskelijat lähes poikkeuksetta käyttävät asioidessaan tiedekunnassa ja laitoksilla suomen kieltä, koska he ennakoivat asioinnin olevan sujuvampaa suomen kielellä. Usein opiskelijat käyttävät suomen kieltä myös varmistaakseen, ettei väärinkäsityksiä synny.

Suurin osa opintoja koskevasta kirjallisesta materiaalista on perinteisesti ollut ainoastaan suomen kielellä. Ruotsinkielisen materiaalin kysyntä on ollut suhteellisen vähäistä, joten kustannussyistä materiaalia ei juurikaan ole käännetty eikä painatettu ruotsin kielellä. Nykyisin suurin osa opintoja koskevasta tiedotuksesta tapahtuu sähköisessä muodossa, jolloin kaksikielinen tiedotus on periaatteessa aiempaa helpompaa. Kattavaan kaksikieliseen tiedotukseen ei käy-

tännössä kuitenkin ole mahdollisuuksia, koska kääntäminen ja jatkuva päivitys edellyttäisivät lisäresursseja niin tiedekunta- kuin laitostasolle.

Tiedekunnan suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset www-sivut avattiin uuden visuaalisen ilmeen mukaisina syyskuussa 2004. Osia sivuista on vielä kääntämättä ruotsiksi. Intranet Alma otettiin yliopistossa käyttöön elokuussa 2004. Alman sisällöntuotanto on kokonaisuudessaan kehitysvaiheessa tiedekuntatasolla niin suomen-, ruotsin- kuin englanninkielisissä sivukokonaisuuksissa. Laitosten ruotsinkielisten www-sivujen osalta toteutumiskäytännöt ovat olleet vaihtelevia.

Opiskelua koskevat keskeiset hallinnolliset lomakkeet ja ohjeet ovat nykyisin myös sähköisessä muodossa. Tällä hetkellä kuitenkin vain harvat lomakkeet on käännetty ruotsiksi.

Ruotsinkielisten opiskelijoiden aloitteesta tiedekunnan opintohallintoa varten hankittiin svefix-oi kolukuohjelma syksyllä 2004, jonka avulla voidaan minimoida kielivirheitä.

Tiedekunnan tiloissa ja rakennuksissa ruotsin kielen näkyminen on vähäistä. Toistaiseksi esimerkiksi ruotsinkielisiä kylttejä, opasteita ja ohjeistusta on vain sattumanvaraisesti.

Kehittämishaaste

Opiskelija saa asianmukaisista palvelua suomeksi tai ruotsiksi.

Työryhmä ehdottaa

- Tiedekunnan keskeisen tiedotusmateriaalin tulee olla saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Tiedekuntahallinnon resurssitarpeessa ja työnjaossa otetaan huomioon, että ruotsinkielistä tiedotusta voidaan hoitaa ja ylläpitää kohtuulliseksi katsottavalla tasolla.
- Tiedekunnan ja laitosten yhtäläillä suomen- kuin ruotsinkielisiä www-sivuja päivitetään säännöllisesti. Ajankohtaisista asioista tiedotetaan ruotsin kielellä resurssien ja tarpeen mukaan.
  - Kaikilla laitoksilla tulee olla myös ruotsinkieliset sivut, jotka sisältävät ainakin keskeisen ja pysyväisluonteisemman tiedotusmateriaalin.
  - Henkilökuntaa kannustetaan käyttämään ruotsin kieltä ja tarvittaessa tuetaan mahdollisuuksia parantaa toisen kotimaisen kielen taitoa.
  - Ylläpidetään ruotsinkielisten lomakkeiden saatavuutta.
  - Ruotsinkieliset opasteet ja ohjeistukset hankitaan tiedekunnan ja laitosten tiloihin.

6. Opiskelu ruotsin kielellä

Nykytilanne

Valtiotieteellisessä tiedekunnassa annetaan opetusta suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ruotsinkielistä opetusta järjestetään sosiaalityössä, sosiaalipsykologiassa, sosiologiassa, viestinnässä ja yleisessä valtio-opissa. Svenska social- och kommunalhögskolan on vastannut valtakunnallisesta ruotsinkielisestä sosiaalityöntekijöiden koulutuksesta.

SSKH:sta maisteriopintoihin siirtyvät jatkavat pääsääntöisesti kandidaatin tutkinnon pääaineeseen – sosiaalityössä, sosiaalipsykologiassa, sosiologiassa, viestinnässä tai valtio-opissa. Maisteriopintoja ei voi kokonaisuudessaan suorittaa ruotsin kielellä. Ruotsinkielisellä kurssikirjallisuudella on näissä aineissa jonkin verran näkyvämpi asema kuin tiedekunnan muissa aineissa. Tärkeimpiä seminaareja järjestetään tarvittaessa ruotsiksi taikka kaksikielisinä.

Ruotsinkieliset opiskelijat ovat pitäneet tavoiteltavana sitä, että tutkinto olisi mahdollista suorittaa kokonaisuudessaan ruotsin kielellä tiedekunnan kussakin pääaineessa. Erityisesti niissä yhteiskuntatieteellisen koulutusalan oppiaineissa, joita voi opiskella pääaineena ainoastaan valtiotieteellisessä tiedekunnassa, tulisi ruotsinkieliset opiskelijat ottaa nykyistä paremmin huomioon. Tällaisia aineita ovat kehitysmaatutkimus, poliittinen historia, sosiaali- ja kulttuuriant-

ropologia sekä talous- ja sosiaalhistoria. Toistaiseksi edellä mainituissa aineissa ruotsinkielisiä opiskelijoita on ollut varsin vähän.

Tiedekunnan useimpien aineiden tutkintovaatimuksissa kaksikielisyys ilmenee varsin heikosti. Tutkintovaatimuksiin sisältyy vain harvoin ruotsinkielistä kurssikirjallisuutta. On yleistä, että tutkintovaatimuksissa ei ole mainintaa siinäkään tapauksessa, että tenttikirja on saatavana myös ruotsin kielellä. Siksi opiskelijakirjastokaan eivät välttämättä aina osaa hankkia kyseisiä käännöksiä.

Valtaosa tiedekunnan eri oppiaineiden kurssikirjallisuudesta on englanniksi. Englanninkielisestä keskeisestä erikoissanastosta joillakin laitoksilla on ollut saatavilla yhteenvetoja käsitteiden suomenkielisistä käännöksistä. Vastaava käytäntö olisi tarpeen myös ruotsin kielellä. Myös suomenkieliset opiskelijat hyötyisivät tästä.

Oikeusturvaohjesäännön mukaan tiedekuntatenttien kaltaisissa kirjallisuuskuulusteluissa tenttikysymykset tulee aina saada pyydetyllä kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kurssien loppukuulusteluissa kysymykset annetaan opetuskielellä. Jos opiskelija on halunnut kysymykset muulla kuin opetuskielellä, hänen on pitänyt ilmoittaa asiasta kuulustelijalle hyvissä ajoin ennen kuulustelua. Syystä tai toisesta opiskelija ei aina ole saanut kysymyksiä pyytämällään kielellä tai kysymysten kieliasussa on ollut puutteita.

SSKH:n ja tiedekunnan yhteisesti järjestämille ruotsinkielisillä kursseille on ollut ajoittain vaikea saada riittävästi osanottajia. Kursseja koskeva tiedotus ei ehkä ole tavoittanut Helsingin yliopiston muiden tiedekuntien ruotsinkielisiä tai kaksikielisiä opiskelijoita. Ajankohtaiset aiheet saattaisivat lisätä myös suomenkielisten opiskelijoiden kiinnostusta osallistua ruotsinkielisille kursseille. Osanottajamäärää todennäköisesti voitaisiin kasvattaa, jos opetus järjestettäisiin keskustakampuksella. Ruotsin kielellä pidettävät taikka kaksikieliset oman alan kurssit vahvistaisivat toisen kotimaisen kielen kirjallista ja suullista taitoa ja samalla edistäisivät kykyä toimia kaksikielisellä alueella oman alansa asiantuntijana. Näin voitaisiin myös edistää mielikuvaa kaksikielisestä tiedekunnasta.

Tiedekunnan opiskelijat voivat hyödyntää Helsingin yliopiston muiden tiedekuntien sekä erillislaitosten antamaa ruotsinkielistä taikka kaksikielistä opetusta. Esimerkiksi Renvall-instituutti järjestää yhteistyössä muiden laitosten kanssa Norden –kokonaisuuden, joka soveltuu sivuaineeksi tiedekunnan tutkintoon ja tukee opetusyhteistyön myötä tiedekunnan laitoksia. Kokonaisuuteen osallistuu myös suomenkielisiä opiskelijoita, jolloin kaksikielisyys voi toteutua aidosti hyödyttäen molempien kieliryhmien opiskelijoita.

Kaikki Suomen yliopistot ovat mukana joustavan opinto-oikeuden (JOO) sopimuksessa, joka antaa perus- ja jatkotutkinto-opiskelijoille mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa opintoja muista suomalaisista yliopistoista. Valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoista useat hyödyntävät mahdollisuutta ja opiskelevat Svenska Handelshögskolanissa.

Kehittämishaaste

Edistetään kaksikielisen opiskeluympäristön syntymistä.

Työryhmä ehdottaa

- Ruotsinkielisen kurssikirjallisuuden osuutta tutkintovaatimuksissa kasvatetaan vähintäänkin vaihtoehtoisena kirjallisuutena.
- Tutkintovaatimuksiin lisätään maininta, jos tenttikirjasta on saatavilla myös ruotsinkielinen laitos.
- Huolehditaan siitä, että tenttikysymykset ovat saatavilla opiskelijan pyytämällä kielellä, suomeksi tai ruotsiksi, ja kieliasultaan virheettömänä. Kysymysten kieliasun tarkistuksessa käytetään tarvittaessa Kielikeskuksen käännöspalveluita.
- Ruotsinkielistä opetusta lisätään mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan. Opetustarjonnassa pyritään ottamaan huomioon aiheiden ajankohtaisuus ja vaihtuvuus. Kiinnostavi-

en teemojen avulla voidaan kannustaa myös suomenkielisiä opiskelijoita osallistumaan ruotsinkielellä annettavaan opetukseen.

- Ruotsinkielisestä ja kaksikielisestä opetuksesta tiedotetaan uusien opiskelijoiden orientaatiokoulutuksessa ja myöhemmin opintojen kuluessa myös sähköpostitse.
- Selvitetään mahdollisuuksia ja tarvetta laajentaa yhteisen ruotsinkielisen menetelmäopetuksen tarjontaa.
- Erityisesti maisteriopintoja tukevia SSKH:n kursseja pyritään järjestämään myös tiedekunnan tiloissa tai niiden läheisyydessä, jotta fyysinen etäisyys ei muodostuisi tarpeettomaksi kynnykseksi osallistua opetukseen.
- Yliopiston tiedekunnalle myöntämä ruotsinkielisen opetuksen järjestämiseen tarkoitettu määräraha jaetaan laitoksille hakemuksen perusteella. Määrärahan avulla tuetaan kaksikielisen opetuksen järjestämistä. Jakoperusteena otetaan huomioon myös se, että määräraha mahdollistaisi pitkäjänteisyyden opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Kannustetaan laitoksia ja opettajia järjestämään yhteistyössä Kielikeskuksen kanssa integroitua kieli- ja aineopintojen kokeiluja. Myönteisiä kokemuksia integroiduista kursseista on saatu mm. filosofian laitoksella.
- Kannustetaan opiskelijoita liikkumaan yli tiedekunta- ja korkeakoulurajojen tiedottamalla aiempaa näkyvämmiin mahdollisuuksiin osallistua kaksikieliseen opetukseen myös muualla kuin tiedekunnan sisällä.

7. Ruotsin- ja kaksikielinen henkilöstö

Nykytilanne

Ruotsinkielistä opetushenkilökuntaa tiedekunnassa on sangen vähän. Ruotsinkielisiä professoreita on sosiaalityössä, sosiaalipsykologiassa sekä valtio-opissa. Varsinaisia ruotsinkieliseen toimintaan painottunutta muuta vakituista opetushenkilöstöä ei tiedekunnan laitoksilla ole. SSKH:ssa on kuusi professoria, joiden erikoistumisalueet ovat jonkin verran erilaiset kuin samojen aineiden professorien tiedekunnan puolella.

Opiskelijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että erityisesti sosiologiassa tarvittaisiin kaksikielistä vakituista opetushenkilökuntaa, koska SSKH:sta siirtyvien sosiologiaa opiskelleiden määrä on viime vuosina lisääntynyt ja näyttää jatkuvasti lisääntyvän.

Ruotsin kielellä opetusta antavan henkilökunnan riittävä määrä mahdollistaisi sen, että kaksikielisestä toiminnasta tulisi pitkäjänteisempää. Myös suomenkieliset opettajat voisivat edistää ruotsinkielisten opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella äidinkieltään käyttäen esimerkiksi niin, että seminaarit pidetään tarvittaessa kaksikielisinä. Tästä olisi hyötyä niin ruotsin- kuin suomenkielisille opiskelijoille.

Kehittämishaaste

Kaksikielistä opetusta antavan henkilökunnan määrän tulee olla kohtuulliseksi katsottavalla tasolla suhteessa tarpeeseen.

Työryhmä ehdottaa

- Selvitetään kaksikielisen opetustarjonnan kokonaistilanne ja tarve tiedekunnassa.
- Hyödynnetään SSKH:n opettajaresursseja tiivistämällä opetusyhteistyötä.
- Kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan tuetaan opetushenkilökunnan Pohjoismaista opettajavaihtoa.
- Parannetaan mahdollisuuksia saada ohjausta suomeksi tai ruotsiksi. Työnjaossa pyritään ottamaan huomioon edellytykset kaksikielisen ohjauksen antamiseen. Mahdollisuuksista kaksikielisen ohjauksen tiedotetaan nykyistä näkyvämmiin.
- Suomenkielisiä opettajia kannustetaan opetusyhteistyön avulla pitämään kaksikielisiä kursseja ja seminaareja.

8. Yhteistyö SSKH:n kanssa

Nykytilanne

Tutkintorakenneuudistus on edellyttänyt entistä tiiviimpää yhteistyötä SSKH:n ja valtiotieteellisen tiedekunnan laitosten välillä. Siirtymisen maisteriopintoihin tulisi tapahtua mahdollisimman saumattomasti. Tutkintovaatimuksia on valmisteltu yhteistyössä ja SSKH:n ja niiden laitosten kesken, joille kandidaatin tutkinnon suorittaneet siirtyvät maisteriopintoihin. Tiedekunnan ruotsinkielisten opiskelijoiden äidinkielen opetus on järjestetty yhteistyössä SSKH:n kanssa.

SSKH:n edustajat ovat osallistuneet tiedekunnan opintojen kehittämistoimikunnan työskentelyyn. Myös opintohallinnon henkilöstö on ollut tiiviissä yhteistyössä tutkintorakenneuudistusta valmisteltaessa. Tavoitteena on ollut yhtäältä edistää tiedonkulkua ja toisaalta yhtenäistää käytäntöjä.

SSKH:ssa järjestetään myös erikoiskursseja, joita voidaan hyödyntää maisteritason opinnoissa. Jatko-opiskelijat voivat hyödyntää SSKH:n tutkimusverkostoja. SSKH:ssa on kuusi professoria, joiden erikoistumisalueet ovat jonkin verran erilaiset kuin samojen aineiden professorien tiedekunnassa. Erityisjärjestelyin SSKH:n professorit voivat antaa syventävien opintojen ja jatko-opintojen tason opetusta ja erityisesti opinto-ohjausta tiedekunnan opiskelijoille nykyistä enemmänkin. SSKH:n International Readers –järjestelmän ulkomaisista asiantuntijoista monet tulevat Pohjoismaista ja opettavat usein pohjoismaisilla kielillä. Heidän asiantuntemustaan voitaisiin myös käyttää hyväksi sekä opetuksessa että jatko-opiskelijoiden ohjauksessa. Tällainen yhteistyö tulee todennäköisesti entistä vakiintuneemmaksi, kun SSKH muuttaa keskustan kampusalueelle tiedekunnan läheisyyteen. Suunnitelmien mukaan SSKH:n muutto tapahtuu vuonna 2008.

SSKH:n kirjasto keskittyy kurssikirjallisuuden ohessa kartuttamaan erityisesti pohjoismaista kirjallisuutta. Tämä epävirallinen työnjako SSKH:n kirjaston ja valtiotieteellisen tiedekunnan kirjaston välillä on tarkoitus saada virallisemmaksi, kun SSKH:n kirjasto muuttaa valtiotieteellisen kirjaston läheisyyteen. Suunnitelmana on, että muuton yhteydessä myös ruotsinkielinen opiskelijakirjastotoiminta siirtyy SSKH:n kirjastosta opiskelijakirjastoon, jolloin voimavaroja vapautuisi erikoistumiseen.

Kehittämishaaste

Yhteistyötä SSKH:n kanssa tiivistetään niin opetuksen suunnittelussa, tiedotuksessa kuin myös opetuksen toteutuksessa, jotta saavutetaan täysimääräinen hyöty tukemaan kaksikielistä opiskelua.

Työryhmä ehdottaa

- Selvitetään mahdollisuuksia lisätä opetusyhteistyötä SSKH:n kanssa ja hyödyntää vastavuoroisesti kaksikielistä opetushenkilökuntaa
- Hallintohenkilökunnan yhteistyötä tiivistetään entisestään erityisesti tiedotuksen alueella.
- SSKH:n kirjaston tarjoamista opiskelun tukipalveluista tiedotetaan nykyistä enemmän.

9. Pohjoismaisuus

Pohjoismaiden ministerineuvoston NORDPLUS-ohjelman sisältää opiskelija/opettajavaihtoa, intensiiviohjelmien – ja kurssien järjestämistä ja harjoittelua. Nordplus-vaihdot tai harjoittelu voi suuntautua Ruotsiin, Norjaan, Islantiin, Tanskaan, Färsaariin, Grönlantiin tai Ahvenanmaalle.

Likimain kaikki tiedekunnan laitokset ovat jo jäsenenä jossakin Nordplus -ohjelman verkostossa, jotkut useammassakin. Verkoston toiminnan suunnitteluun, aloittamiseen, kehittämiseen ja ylläpitämiseen voi saada tukea, ja tätä mahdollisuutta kannattaisi tiedekunnankin laitosten etenevässä määrin käyttää.

Tiedekunta on ollut suhteellisen aktiivinen Nordplus- (ja Nordlys) opiskelijavaihdon saralla, ja tiedekunnasta on vuosittain lähtenyt vaihtoon n. 20 opiskelijaa, mutta tiedekuntaan suuntautuneet vaihdot ovat olleet suhteellisen vähäisiä, n. 10 opiskelijaa vuosittain. Olisikin syytä pyrkiä mainostamaan myös Helsingin yliopistoa ja erityisesti valtiotieteellistä tiedekuntaa myös pohjoismaisille vaihto- ja tutkinto-opiskelijoille. Opettajavaihtoa on myös syytä pyrkiä kehittämään.

Nordplus-ohjelman puitteissa voi tukea saada myös yhteisiin opinto-ohjelmiin, yhteisten kursimateriaalien kehittämiseen tai lähi- ja etäopetusta sisältäviin kurseihin.

Tulevaisuudessa on mahdollista pyrkiä parempaan yhteistyöhön pohjoismaisten yliopistojen kanssa esimerkiksi miettimällä yhteistutkintojen myöntämisen mahdollisuutta. Nordplus-ohjelmassa on yhteisten opinto-ohjelmien aloittamiseen ja niiden tukemiseen osoitettu kaudelle 2005/06 erillismääräraha (2 milj. DKK).

Yliopiston pohjoismaista jatkokoulutusyhteistyötä tukee Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen tutkimus- ja tutkijakoulutusjärjestelmä NordForsk. Näyttää kuitenkin siltä, että osallistuminen pohjoismaisiin konferensseihin ja verkostoihin on vanhempien tutkijoiden keskuudessa yleisempää ja tiiviimpää kuin nuorempien.

Nordplus-vaihto-ohjelman puitteissa toiseen Pohjoismaahan on tiedekunnan perustutkinto- ja jatko-opiskelijoita lähtenyt keskimäärin 20 opiskelijaa vuosittain. Pohjoismaisten vaihtoopiskelijoiden vuosittainen määrä tiedekunnassa on noin 15. Vuonna 2004 tutkinto-opiskelijoita esim. Ruotsista oli 11.

Työryhmä ehdottaa

- Kannustetaan opiskelijoita sekä opettajia osallistumaan Nordplus-vaihtoon.
- Kannustetaan jatko-opiskelijoita ja tutkijoita toimimaan myös pohjoismaisissa tutkimusverkostoissa ja osallistumaan pohjoismaisiin konferensseihin. Tutkimusyhteistyötä voi hyödyntää osana jatkotutkintoa.
- Tiedekunnan vetovoimaan pohjoismaisille vaihto- ja tutkinto-opiskelijoille kasvatetaan yhteistyössä kehittämisosaston Svenska Årenden- yksikön kanssa.

10. Kaksikielisyysohjelman seuranta

Kaksikielisyysohjelman tavoitteena on, että sen avulla myös käytännössä edistetään kaksikielisen opiskeluympäristön toteutumista tiedekunnassa. Tämän johdosta on tärkeää, että ohjelman toteutumista arvioidaan kohtuullisen ajan kuluessa ohjelman hyväksymisestä.

Ruotsinkieliset opiskelijat (Politicus rf.) ovat raportoineet vuosittain tiedekunnalle ruotsinkielisiä koskevien opintoasioiden toteutumisesta. Tätä käytäntö on osoittautunut hyväksi.

Työryhmä ehdottaa

- Kaksikielisyysohjelman toteutumista arvioidaan kahden vuoden kuluttua ohjelman hyväksymisestä lukien.
- Politicus rf raportoii vuosittain, miten kaksikielisyysohjelma on toteutunut erityisesti opintoasioissa.
- Kaksikielisessä toiminnassa mahdollisesti ilmenneiden epäkohtien käsittelystä sekä niiden edellyttämien toimenpiteiden valmistelusta vastaa opintojen kehittämistoimikunta.

11. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Ruotsinkielisten opiskelijoiden rekrytointi

- Myös muille kuin pääkaupunkiseudun lukioille tiedotetaan aktiivisesti mahdollisuuksista opiskella tiedekunnassa ruotsin kielellä. Tiedotusmateriaalia tuotetaan yhteistyössä tiedekunnan ruotsinkielisten opiskelijoiden kanssa. Materiaali on ensisijaisesti sähköisessä muodossa.
- Keskeinen valintainformaatio on saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi. Opiskelijavalintojen toteutuksessa jatketaan nykyistä käytäntöä ja huolehditaan siitä, että ruotsinkieliset hakijat ovat tasaveroisessa asemassa suomenkielisten kanssa.

Palvelut ja tiedotus

- Tiedekunnan keskeisen tiedotusmateriaalin tulee olla saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Tiedekuntahallinnon resurssitarpeessa ja työnjaossa otetaan huomioon, että ruotsinkielistä tiedotusta voidaan hoitaa ja ylläpitää kohtuulliseksi katsottavalla tasolla.
- Tiedekunnan ja laitosten yhtäläillä suomen- kuin ruotsinkielisiä www-sivuja päivitetään säännöllisesti. Ajankohtaisista asioista tiedotetaan ruotsin kielellä resurssien ja tarpeen mukaan.
  - Kaikilla laitoksilla tulee olla myös ruotsinkieliset sivut, jotka sisältävät ainakin keskeisen ja pysyväisluonteisemman tiedotusmateriaalin.
  - Henkilökuntaa kannustetaan käyttämään ruotsin kieltä ja tarvittaessa tuetaan mahdollisuuksia parantaa kielitaitoa.
  - Ylläpidetään ruotsinkielisten hallinnollisten lomakkeiden saatavuutta.
  - Ruotsinkieliset opasteet ja ohjeistukset hankitaan tiedekunnan ja laitosten tiloihin.

Opiskelu ruotsin kielellä

- Ruotsinkielisen kurssikirjallisuuden osuutta tutkintovaatimuksissa kasvatetaan vähintäänkin vaihtoehtoisena kirjallisuutena.
- Tutkintovaatimukseen lisätään maininta, jos tenttikirjasta on saatavilla myös ruotsinkielinen laitos.
- Huolehditaan siitä, että tenttikysymykset ovat saatavilla opiskelijan pyytämällä kielellä, suomeksi tai ruotsiksi, ja kieliasultaan virheettömänä. Kysymysten kieliasun tarkistuksessa käytetään tarvittaessa Kielikeskuksen käännöspalveluita.
- Ruotsinkielistä opetusta lisätään mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan. Opetustarjonnassa pyritään ottamaan huomioon aiheiden ajankohtaisuus ja vaihtuvuus. Kiinnostavien teemojen avulla voidaan kannustaa myös suomenkielisiä opiskelijoita osallistumaan ruotsin kielellä annettavaan opetukseen.
- Ruotsinkielisestä ja kaksikielisestä opetuksesta tiedotetaan uusien opiskelijoiden orientaatiokoulutuksessa ja myöhemmin opintojen kuluessa myös sähköpostitse.
- Maisteriopintoja tukevia SSKH:n kursseja pyritään järjestämään myös tiedekunnan tiloissa tai niiden läheisyydessä, jotta fyysinen etäisyys ei muodostuisi tarpeettomaksi kynnykseksi osallistua opetukseen.
- Yliopiston tiedekunnalle myöntämä ruotsinkielisen opetuksen järjestämiseen tarkoitettu määräraha jaetaan laitoksille hakemuksen perusteella. Määrärahan avulla tuetaan kaksikielisen opetuksen järjestämistä. Jakoperusteena otetaan huomioon myös se, että määräraha mahdollistaisi pitkäjänteisyyden opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Kannustetaan laitoksia ja opettajia järjestämään yhteistyössä Kielikeskuksen kanssa integroitua kieli- ja aineopintojen kokeiluja. Myönteisiä kokemuksia integroiduista kursseista on saatu mm. filosofian laitoksella.
- Kannustetaan opiskelijoita liikkumaan yli tiedekunta- ja korkeakoulurajojen tiedottamalla aiempaa näkyvämmiin mahdollisuuksiin osallistua kaksikieliseen opetukseen myös muualla kuin tiedekunnan sisällä.

Kaksikielinen henkilöstö

- Selvitetään kaksikielisen opetustarjonnan kokonaistilanne ja tarve tiedekunnassa.
- Hyödynnetään SSKH:n opettajaresursseja tiivistämällä opetusyhteistyötä.
- Kannustetaan ja mahdollisuuksien mukaan tuetaan opetushenkilökunnan Pohjoismaista opettajavaihtoa.
- Parannetaan mahdollisuuksia saada ohjausta suomeksi tai ruotsiksi. Työnjaossa pyritään ottamaan huomioon edellytykset kaksikielisen ohjauksen antamiseen. Mahdollisuuksista kaksikielisen ohjauksen tiedotetaan nykyistä näkyvämmiin.
- Suomenkielisiä opettajia kannustetaan opetusyhteistyön avulla pitämään kaksikielisiä kursseja ja seminaareja.

Yhteistyö Svenska social- och kommunalhögskolanin kanssa

- Selvitetään mahdollisuuksia lisätä opetusyhteistyötä SSKH:n kanssa ja hyödyntää vastavuoroisesti kaksikielistä opetushenkilökuntaa
- HallintoHenkilökunnan yhteistyötä tiivistetään entisestään erityisesti tiedotuksen alueella.
- SSKH:n kirjaston tarjoamista opiskelun tukipalveluista tiedotetaan nykyistä enemmän.

Pohjoismaisuus

- Kannustetaan opiskelijoita sekä opettajia osallistumaan Nordplus-vaihtoon.
- Kannustetaan jatko-opiskelijoita ja tutkijoita toimimaan myös pohjoismaisissa tutkimusverkostoissa ja osallistumaan pohjoismaisiin konferensseihin. Tutkimusyhteistyötä voi hyödyntää osana jatkotutkintoa.
- Tiedekunnan vetovoimaan pohjoismaisille vaihto- ja tutkinto-opiskelijoille kasvatetaan yhteistyössä kehittämisosaston Svenska Årenden- yksikön kanssa.

Kaksikielisyysohjelman seuranta

- Kaksikielisyysohjelman toteutumista arvioidaan kahden vuoden kuluttua ohjelman hyväksymisestä lukien.
- Politicus rf raportoi vuosittain, miten kaksikielisyyys on toteutunut erityisesti opintoasioissa.
- Kaksikielisessä toiminnassa mahdollisesti ilmenneiden epäkohtien käsittelystä sekä niiden edellyttämien toimenpiteiden valmistelusta vastaa opintojen kehittämistoimikunta.